

Az oligopolista piaci szerkezet formái

Gyengén differenciált termék – tökéletlen összejátszás

Az oligopol vállalatok szerepeket játszanak

Vagy vezető vállalatnak hiszik magukat

Vagy követő vállalatnak hiszik magukat

Az oligopólista piaci szerkezet formái

Erősen differenciált termék – független akciók

Törekvés a monopol helyzet megszerzésére

MONOPÓLISTA VERSENY

A tökéletes és a monopolista verseny összehasonlítása

Tökéletes verseny

Monopolista verseny

A verseny célja

Bent maradni a piacon,
függetlenül attól, hogy a
többiek mit csinálnak

Kiszorítani a többieket
a piacról, monopol
helyzetet szerezni

A tökéletes és a monopólista verseny összehasonlítása

Tökéletes verseny

Monopólista verseny

A verseny módja

Törvénytisztelő szolid
taktikai alkalmazkodás,
rövid távú döntésekkel

A törvényesség határán
táncoló agresszív
stratégiai alkalmazkodás,
hosszú távú döntésekkel

A tökéletes és a monopólista verseny összehasonlítása

Tökéletes verseny

Monopólista verseny

A reklám szerepe

A reklám informatív
jellegű, a vállalatot és nem
a terméket reklámozza
Olcsó és pontos

A reklám az érzelmekre
hat, nem informatív,
mindig a terméket és a
márkát reklámozza
Költséges, hangos
kampányok

A tökéletes és a monopólista verseny összehasonlítása

Tökéletes verseny

Monopólista verseny

Racionalitás és hatékonyság

A szereplők racionális
döntései erősítik a
társadalmi hatékonyságot

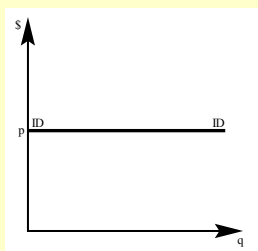
Az egyénileg racionális
magatartás társadalmilag
nem mindig hatékony,
az egyénileg hatékony
magatartás nem mindig
racionális

Profitmaximalizálás a korlátozott piacokon

A vállalati egyéni keresleti függvény

Definíció Az a keresett mennyiség, amit a vevők a vállalat által kért áron a vállalat termékéből képesek és hajlandók megvenni

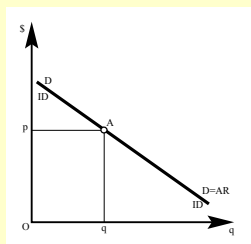
Tökéletesen versenyző vállalat

A vállalati egyéni keresleti függvény

Definíció Az a keresett mennyiség, amit a vevők a vállalat által kért áron a vállalat termékéből képesek és hajlandók megvenni

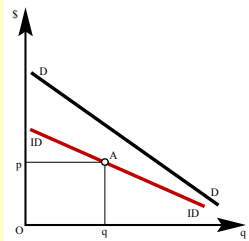
Monopolista vállalat

A vállalati egyéni keresleti függvény

Definíció Az a keresett mennyiség, amit a vevők a vállalat által kért áron a vállalat termékéből képesek és hajlandók megvenni

Oligopolista vállalat

A MONOPÓLIUM

A monopólium keletkezése

Mesterséges monopólium

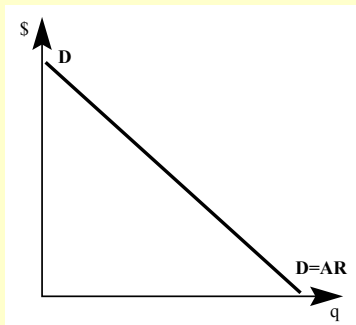
1. Direkt állami beavatkozás (**koncesszió**)
2. Indirekt állami beavatkozás (**szabadalmi jog**)

Természetes monopólium

- Monopolista verseny eredménye
 - Szubadditív költségfüggvény:
1. A monopóliummá váló vállalat egyedül is képes a piaci kereslet kielégítésére;
 2. A monopóliummá váló vállalat átlagköltsége kisebb, mint a többi vállalat átlagköltségeinek átlaga

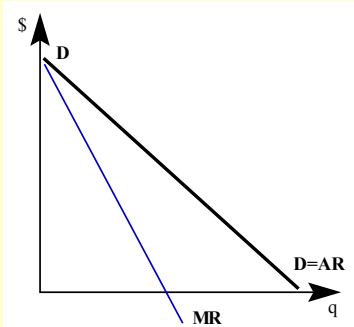
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

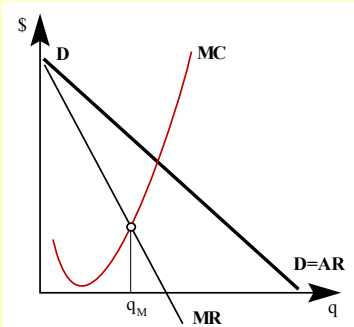
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

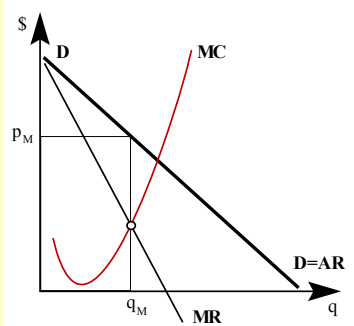
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

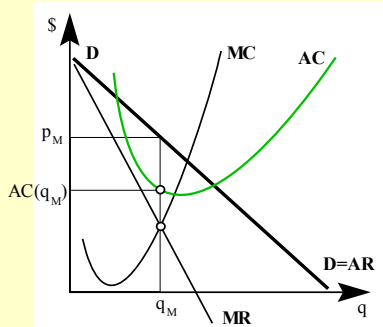
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

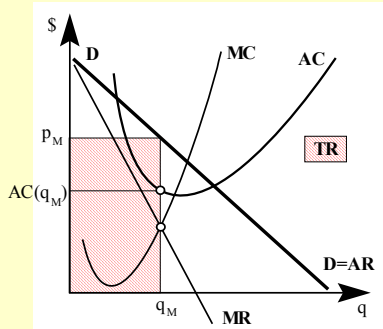
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

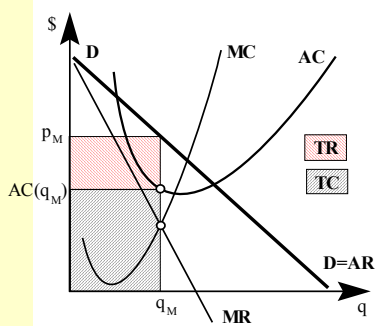
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

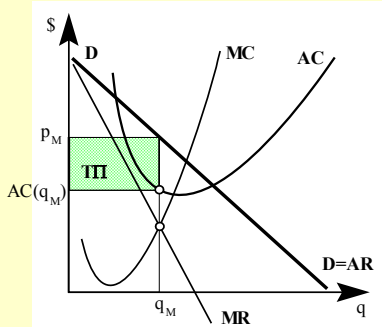
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

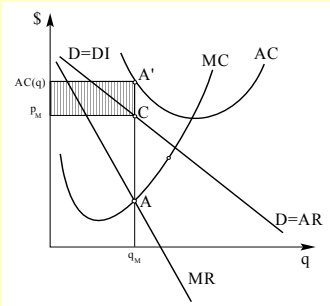
A MONOPÓLIUM

A monopólium egyszerű profitmaximuma

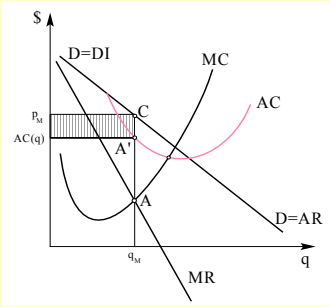
A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói 1. Az üzembezárási helyzet és elkerülése

A MONOPÓLIUM

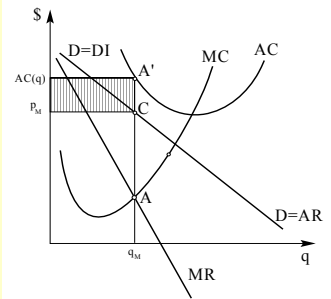
A monopolista profit korrekciói 1. Az üzembezárási helyzet és elkerülése

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

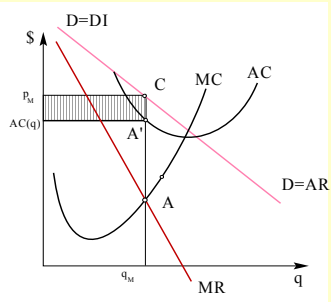
1. Az üzembeszárási helyzet és elkerülése

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

1. Az üzembeszárási helyzet és elkerülése

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

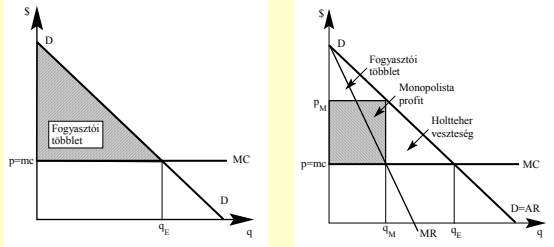
Az üzembeszárási helyzet elkerülése

- Költségek csökkentése
 - a) Technológiai fejlesztés
 - b) Üzemek számának és méretének optimalizálása
 - c) Termékdifferenciálás
- A kereslet növelése
 - a) Termékdifferenciálás
 - b) Reklám

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

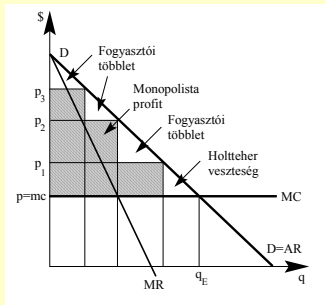
2. Hatékonyságvesztés és elkerülése

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

Árdiszkrimináció

A MONOPÓLIUM

A monopolista profit korrekciói

Árdiszkriminációs technikák

- **Első fokú vagy teljes árdiszkrimináció**
Egyénre szabott, elszigetelés az értékesítési folyamatban
- **Másodfokú árdiszkrimináció**
Csoportos, elszigetelés az értékesítési folyamatban
- **Harmadfokú árdiszkrimináció**
Csoportos, elszigetelés az értékesítési folyamat előtt

**A MONOPÓLIUMUNAK
NINCSEM FEDEZETI, SEM
ÜZEMBEZÁRÁSI PONTJA
ÉS NINCSEM KÍNÁLATI
FÜGGVÉNYE!**

OLIGOPOL MODELLEK

A modellek alapfeltevései

1. Két vállalat – duopolium
2. A két vállalat egyforma
3. A modell függvényei lineárisak

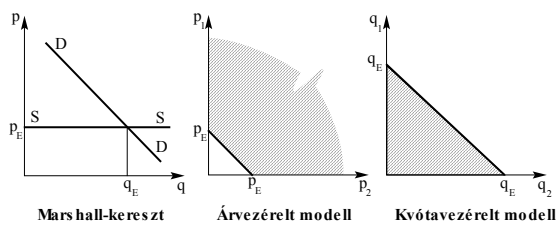
$$TC_1 = TC_2 = k \cdot q + FC \Rightarrow MC_1 = MC_2 = k$$

$$p = a - b \cdot q$$

OLIGOPOL MODELLEK

A válasz- vagy reakciófüggvény

A piacfelosztási tér

OLIGOPOL MODELLEK

A válasz- vagy reakciófüggvény

Árvezérelt modell válaszfüggvényei

$$p_1 = \varphi_1(p_2), \text{ ahol } \Pi_1(p_1) = \max \Pi_1(p|p_2)$$

$$p_2 = \varphi_2(p_1), \text{ ahol } \Pi_2(p_2) = \max \Pi_2(p|p_1)$$

Kvótavezérelt modell válaszfüggvényei

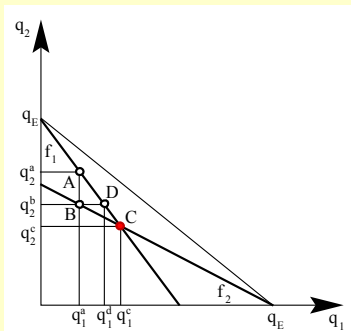
$$q_1 = f_1(q_2), \text{ ahol } \Pi_1(q_1) = \max \Pi_1(q|q_2)$$

$$q_2 = f_2(q_1), \text{ ahol } \Pi_2(q_2) = \max \Pi_2(q|q_1)$$

OLIGOPOL MODELLEK

A válasz- vagy reakciófüggvény

A Cournot-pont

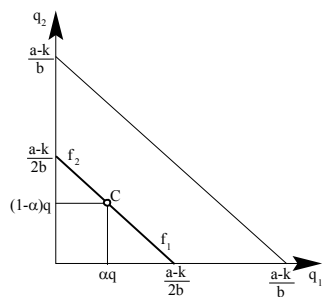

OLIGOPOL MODELLEK

A tökéletes összejátszás modellje

A kartell

- A két válaszfüggvény azonos – bármely pont lehet Cournot-pont
- A disszidensek problémája

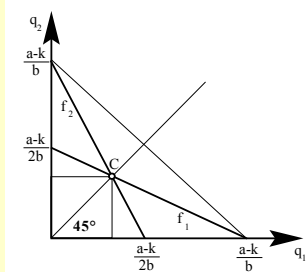

OLIGOPOL MODELLEK

A tökéletlen összejátszás modelljei

A Cournot-modell

- Mindkét vállalat követőnek hiszi magát
- A két választévküvvény szimmetrikus – a Cournot-pont felezi a piacot

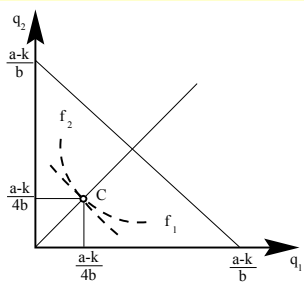

OLIGOPOL MODELLEK

A tökéletlen összejátszás modelljei

A Chamberlin-modell

- Mindkét vállalat vezetőnek hiszi magát
- A két választévküvvény szimmetrikus, de meghatározatlan – a Cournot-pont felezi a piacot

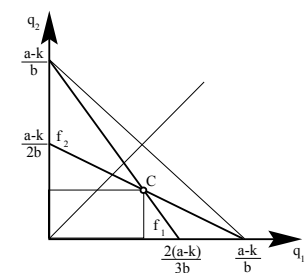

OLIGOPOL MODELLEK

A tökéletlen összejátszás modelljei

A Stackelberg-modell

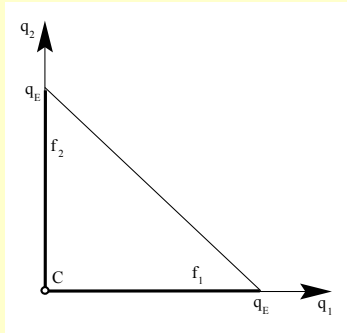
- Az egyik vállalat vezető, a másik követő
- A két választévküvvény aszimmetrikus – a Cournot-pont a piac nagyobb részét a vezető vállalatnak adja

OLIGOPOL MODELLEK

A független akciók modelljei

A független akcióknak nincsenek modelljei!

A inputpiacok elmélete

Az inputtényezők kínálata

Inputtényező clusterek

- ❖ Természeti erőforrások
- ❖ Újratermelhető tőkejavak
- ❖ Humán erőforrások

Az inputtényezők kínálata

Természeti erőforrások

- ❖ Véges mennyiségű nem újratemmelhető, **elfogyó erőforrások**
- ❖ Nem elfogyó, nem újratemmelhető **szabad erőforrások**
- ❖ Nem elfogyó, nem újratemmelhető **szűkös erőforrások**

Az inputtényezők kínálata

Szűkös természeti erőforrások

- ❖ **Különböző minőségekben** állnak rendelkezésre
- ❖ **A jobb minőségek véges mennyiségben** állnak rendelkezésre
- ❖ **A határminőség** a még igénybevett legrosszabb minőség

Az inputtényezők kínálata

A határminőség

- ❖ Határozza meg a termék piaci árát
- ❖ A piaci ár minden minőségű részben azonos
- ❖ A jobb minőségű részekben tartós gazdasági profit keletkezik – ez a **KÜLÖNBÖZETI JÁRADÉK**

Az inputtényezők kínálata

Bérleti rendszer esetén

- ❖ A határminőség után is kell bérleti díjat fizetni
- ❖ Ez lesz az összes minőség bérleti díjának minimuma + a különbözeti járadék
- ❖ Valamennyi minőségű részen tartós gazdasági profit keletkezik – ez az **ABSZOLÚT JÁRADÉK**

Az inputtényezők kínálata

A bérleti rendszer

- ❖ **Megdrágítja a termelést** ...
 1. ... az abszolút járadékkal;
 2. ... azzal, hogy a különbözeti járadék is magasabb lesz
- ❖ **Gátolja a műszaki haladást**, mert a szűkös erőforrás elnyeli a belé fektetett tőkét

Az inputtényezők kínálata

A bérleti díj =

= abszolút járadék +
+ különbözeti járadék +
+ a befektetett tőke költségei (amortizáció + kamat)

A szűkös természeti erőforrás piaci ára:

$$P_A = \frac{\text{Bérleti díj}}{\text{Piaci kamatláb}}$$

A kamatláb a vásárlás hatékonysági mutatója

Az inputtényezők kínálata

Újratermelhető tőkejavak

- ❖ Az egyik vállalat szállítja a másiknak
- ❖ A piacon nem derül ki, hogy fogyasztási cikk, vagy inputjóság
- ❖ Az újratermelhető tőkejavak és a fogyasztási cikkek piaca nem szétválasztható

Az inputtényezők kínálata

Humán erőforrások

- ❖ A munkaerő piaca – a **munkapiac**.
Tárgyalása a makróökonómiára tartozik
- ❖ A vállalkozó

Az inputtényezők kínálata

A vállalkozó értékelése

- ❖ Szakismeret: sok befektetési lehetőséget ismer, jól meg tudja becsülni a hozamokat
- ❖ Kockázatvállalás
- ❖ A legmegfelelőbb beruházási lehetőséget választja ki

Az inputtényezők kínálata

A befektetés nettó jelenértéke

Befektetett tőke: I ,

T időtartam ($t=1, 2, 3, \dots, T$)

Évenként különböző hozamok: $Y_1, Y_2, Y_3, \dots, Y_T$

$$\begin{aligned} PV_1 \cdot (1+i) &= Y_1 \Rightarrow PV_1 = \frac{Y_1}{(1+i)} & BPV &= \sum_{t=1}^T \frac{Y_t}{(1+i)^t} \\ PV_2 \cdot (1+i)^2 &= Y_2 \Rightarrow PV_2 = \frac{Y_2}{(1+i)^2} & NPV &= BPV - I \\ \dots & & & \\ PV_T \cdot (1+i)^T &= Y_T \Rightarrow PV_T = \frac{Y_T}{(1+i)^T} & NPV &= \sum_{t=1}^T \frac{Y_t}{(1+i)^t} - I \end{aligned}$$

Az inputtényezők kínálata

A befektetés belső kamatlába

Az a kamatláb, amely mellett a $NPV=0$

$$\begin{aligned} NPV(r) &= \sum_{t=1}^T \frac{Y_t}{(1+r)^t} - I = 0 & \text{Ha } \forall t Y_t = Y \text{ és } T=\infty \\ & & \text{akkor} \\ \sum_{t=1}^T \frac{Y_t}{(1+r)^t} &= I & I = \frac{Y}{r} \text{ azaz } r = \frac{Y}{I} \end{aligned}$$

A belső kamatláb a befektetés általánosított hatékonysági mutatója

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

Output oldal

$$MC(q) = MR(q)$$

Input oldal

Inputtényezők: K, L, \dots, t, \dots

Inputtényező árak: $p_K, p_L, \dots, p_t, \dots$

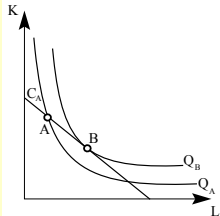
Inputköltségek

$$C = p_K K + p_L L + \dots + p_t t + \dots$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

Definíció A termelői térben azon pontok (inputtényező kombinációk) mértani helyét, amelyek ugyanazt a költséget okozzák **izocost** egyenesnek hívjuk.

Tétel Az input oldalon a profitmaximumnak szükséges, de nem elégséges feltétele, hogy a termelés pontjában az izocost egyenes éppen érintsen egy izokvant görbét.

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

$$\text{MRST}_{KL} \stackrel{d}{=} \lim_{\Delta L \rightarrow 0} \left| \frac{\Delta K}{\Delta L} \right|_{\Pi_{\max}} = \frac{p_L}{p_K} \quad \text{MRST}_{KL} = \frac{MP_L}{MP_K}$$

$$\frac{MP_L}{MP_K} \stackrel{\Pi_{\max}}{=} \frac{p_L}{p_K} \quad \frac{MP_K}{p_K} \stackrel{\Pi_{\max}}{=} \frac{MP_L}{p_L} \stackrel{\Pi_{\max}}{=} \frac{MP_t}{p_t}$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

Definíció A **tényező határköltsége** (MFC – Marginal Factorcost) az a költségnövekmény, amit egy egységnyi pótlólagos tényező-felhasználás okoz

$$\text{MFC}_i \stackrel{d}{=} \text{MP}_i \cdot \text{MC}$$

Definíció A **tényező határbevétele** (MRP – Marginal Revenue Product) az a bevételemnövekmény, amit egy egységnyi pótlólagos tényező-felhasználás okoz.

$$\text{MRP}_i \stackrel{d}{=} \text{MP}_i \cdot \text{MR}$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

$$\frac{p_t}{MP_t} = \lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{\Delta C}{\Delta q} = \lim_{\Delta q \rightarrow 0} \frac{\Delta C}{\Delta q} = MC$$

$$\frac{MP_t^{\Pi_{\max}}}{p_t} = \frac{1}{MC} \quad MP_t \cdot MC = p_t^{\Pi_{\max}}$$

$$MFC_t^d = MP_t \cdot MC = p_t^{\Pi_{\max}}$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

Input és output együtt

$$MR^{\Pi_{\max}} = MC$$

$$MRP_t = MP_t \cdot MR^{\Pi_{\max}} = MP_t \cdot MC = MFC_t^d = p_t^{\Pi_{\max}}$$

$$MRP_t^{\Pi_{\max}} = p_t^{\Pi_{\max}}$$

Definíció A tényező határtermékének piaci értéke (VMP - Value Marginal Product) az a pénzösszeg, amit a tényező határtermékéért adott piaci áron

$$VMP_t^d = MP_t \cdot p$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

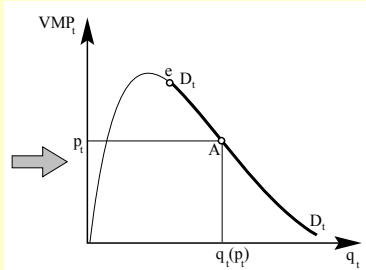
$$VMP_t^d = MP_t \cdot p \quad MR^{TV} = p \quad VMP_t^{TV} = MRP_t$$

$$VMP_t^d = VMP^{TV}(q_t) = p_t^{\Pi_{\max}}$$

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

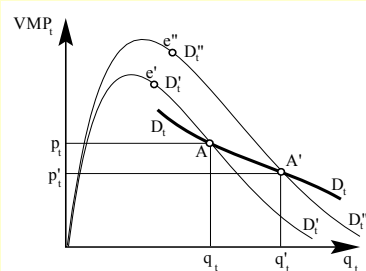
Az inputkereslet és a VMP_t görbe

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

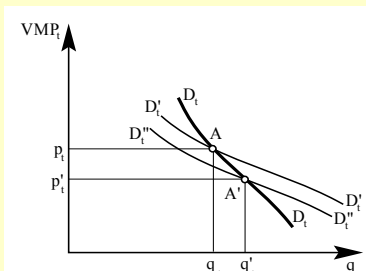
Kombinálható inputtényezők esete: a tényezőár csökkenése növeli a másik inputtényező és így a kibocsátás nagyságát is – a VMP_t megemelkedik

Az inputtényezők kereslete

Output és input oldali profitmaximum kritériumok

Ágazati hatás figyelembevétele: minden vállalat növeli a kibocsátását, ezért csökken a termék ára, a VMP_t -k laposabbak lesznek

Köszönöm a figyelmüket
